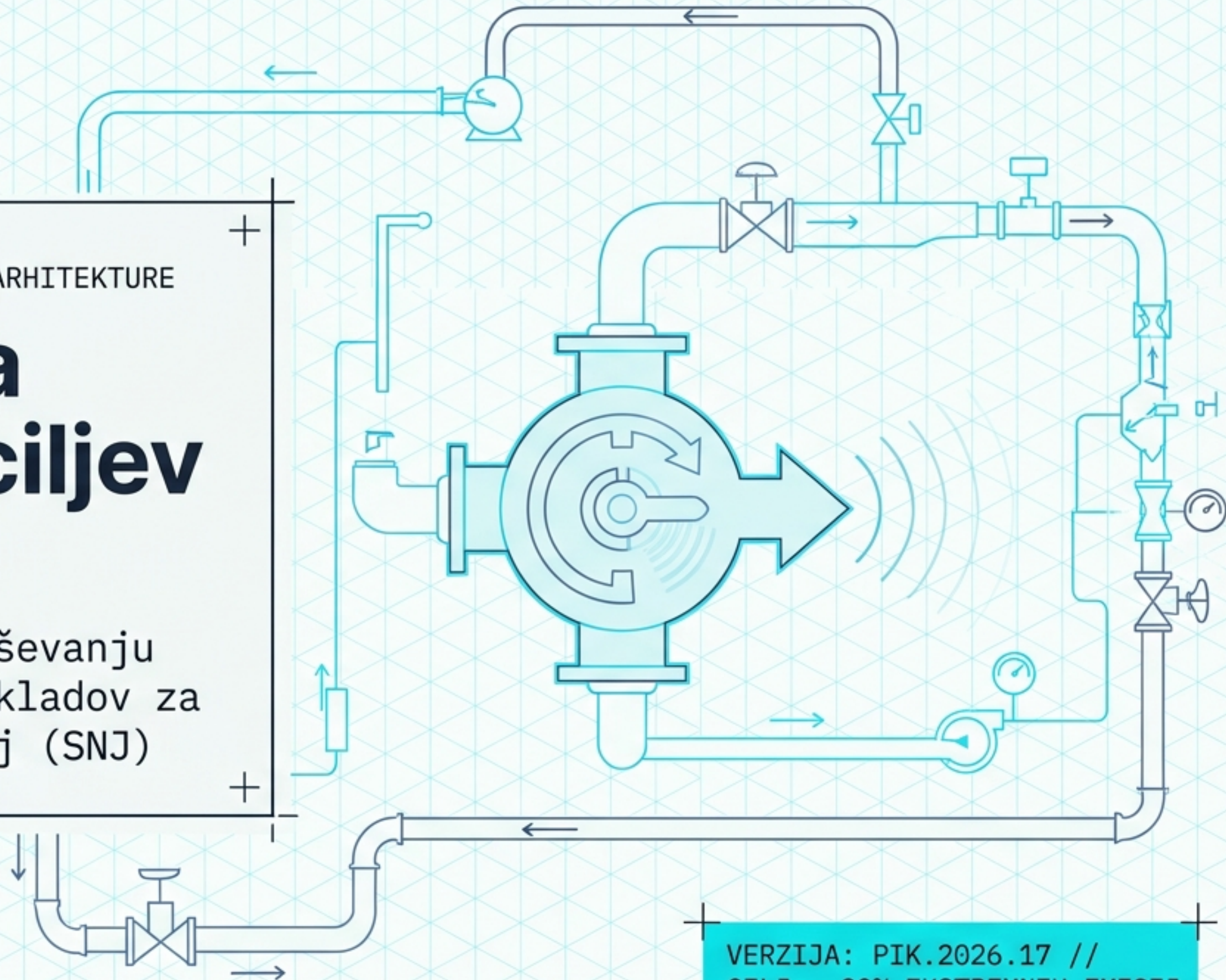

DIAGNOSTIČNO POROČILO IN NAČRT ARHITEKTURE

Optimizacija podnebnih ciljev EU 2040

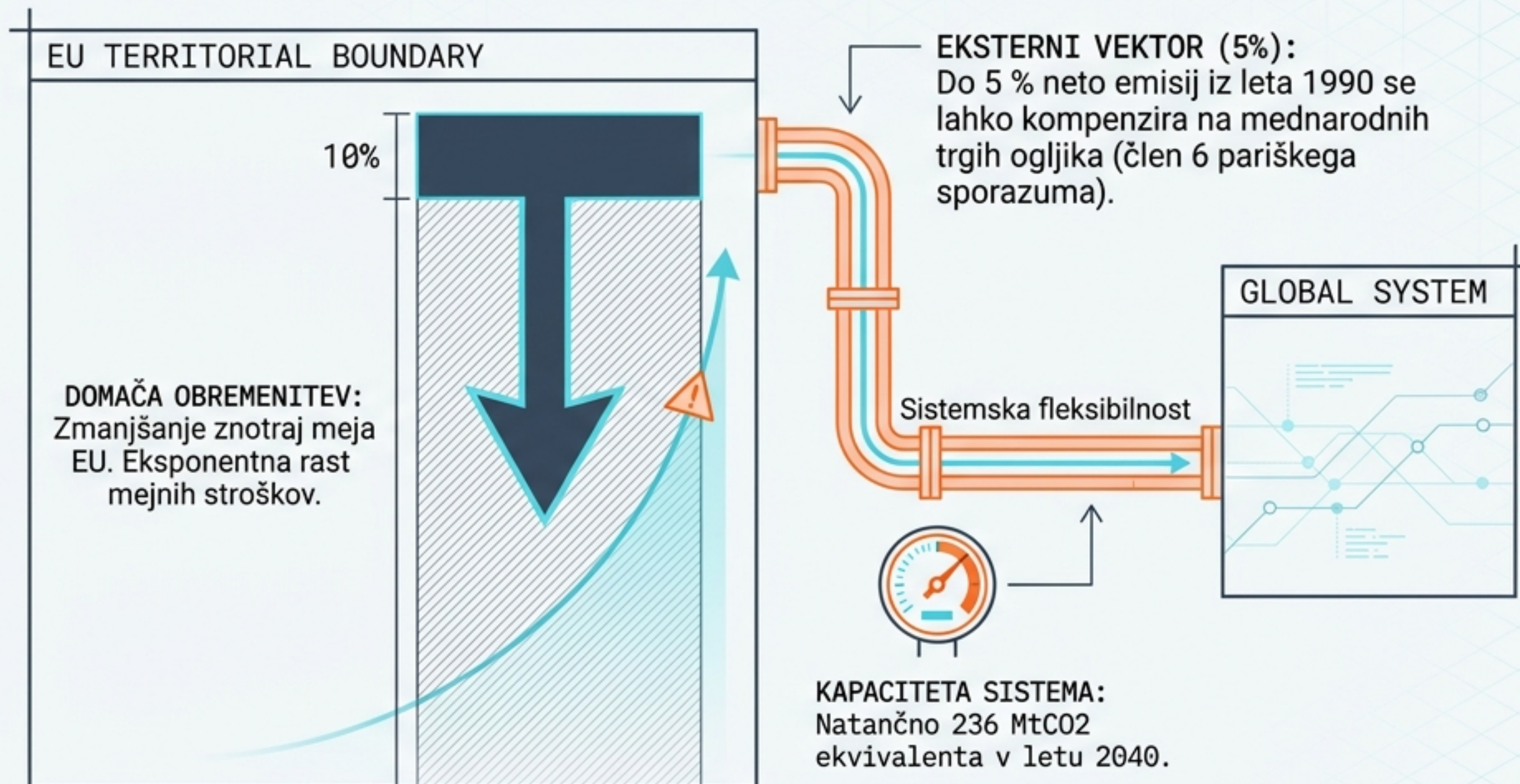
Inženirski pristop k reševanju
globalnih emisij prek Skladov za
nagrajevanje jurisdikcij (SNJ)

VERZIJA: PIK.2026.17 //
CILJ: -90% EKSTREMNIH EMISIJ

Sistemski cilj in robni pogoji (Tarča 2040)

Novi evropski podnebni zakon zahteva 90-odstotno zmanjšanje emisij do leta 2040 (glede na 1990). Ker domača dekarbonizacija posega v vedno dražje in tehnološko zahtevnejše sektorje (hard-to-abate), zakon uvaja varnostni ventil.

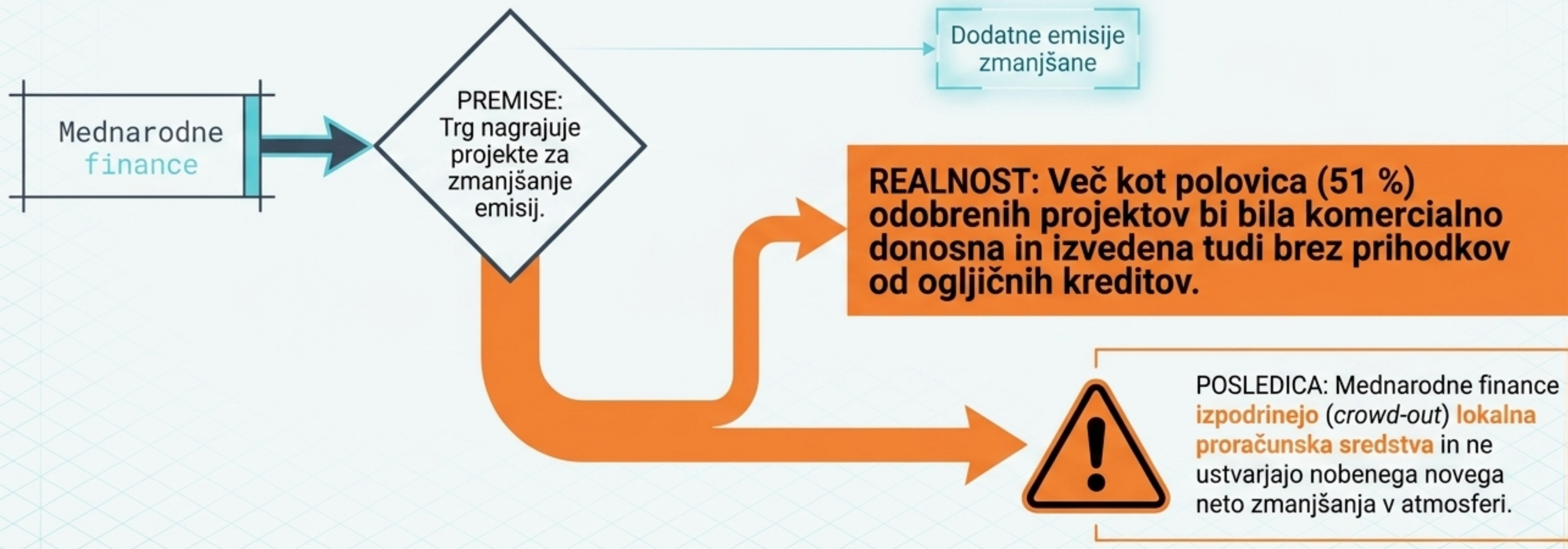

Ta 5-odstotna določba ne znižuje sistemske ambicije; zgolj premešča lokacijo zmanjšanja za znižanje skupnih stroškov in ohranjanje stabilnosti sistema.

Analiza odpovedi starih sistemov I: Projektni pristop

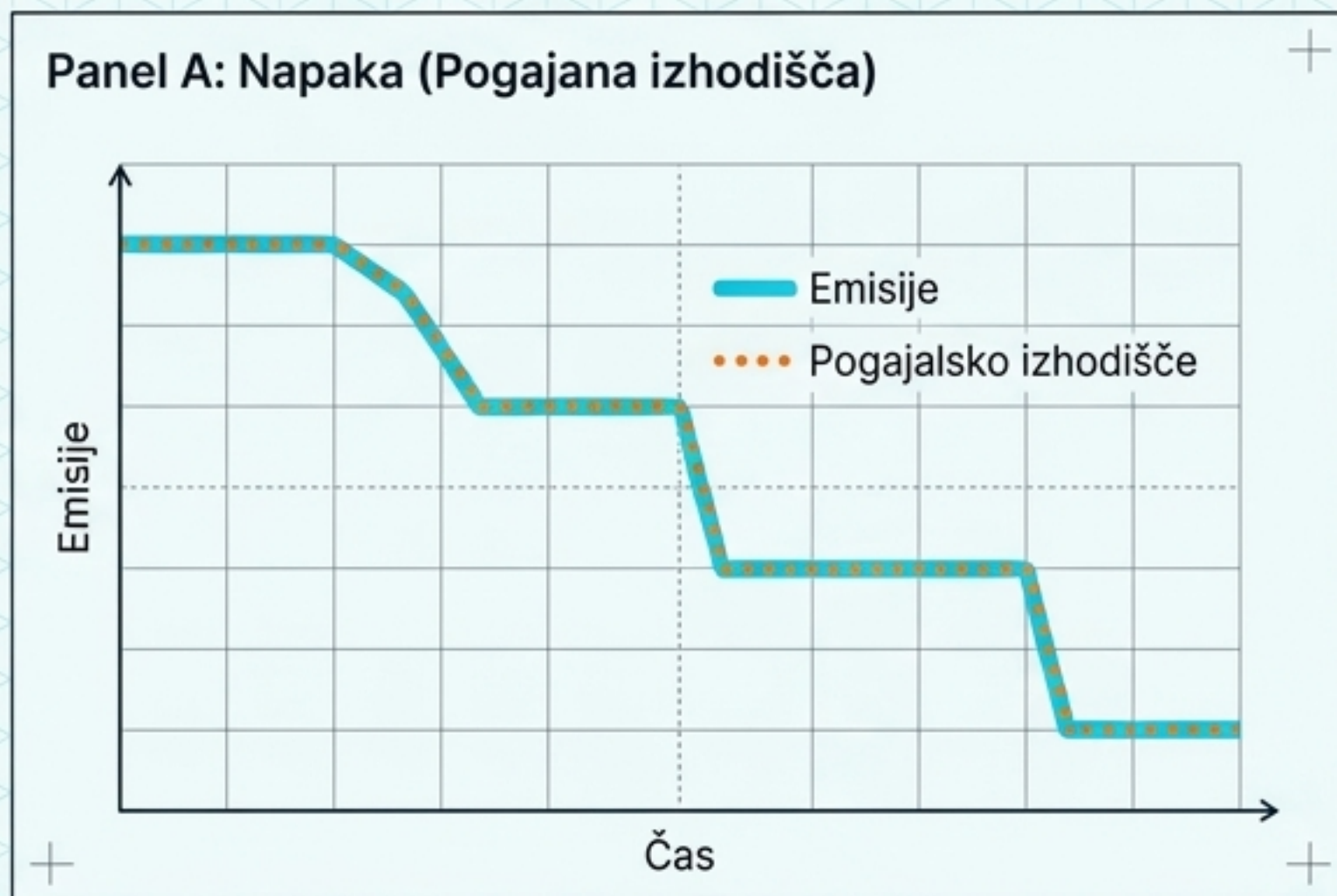
Mehanizmi preteklosti (npr. CDM po členu 6.4) so temeljili na financiranju posameznih projektov. Centralni problem tega arhitekturnega modela je preverjanje dodatnosti (additionality) v pogojih asimetričnih informacij.

KRITIČNA NAPAKA:
>51% mrtve teže

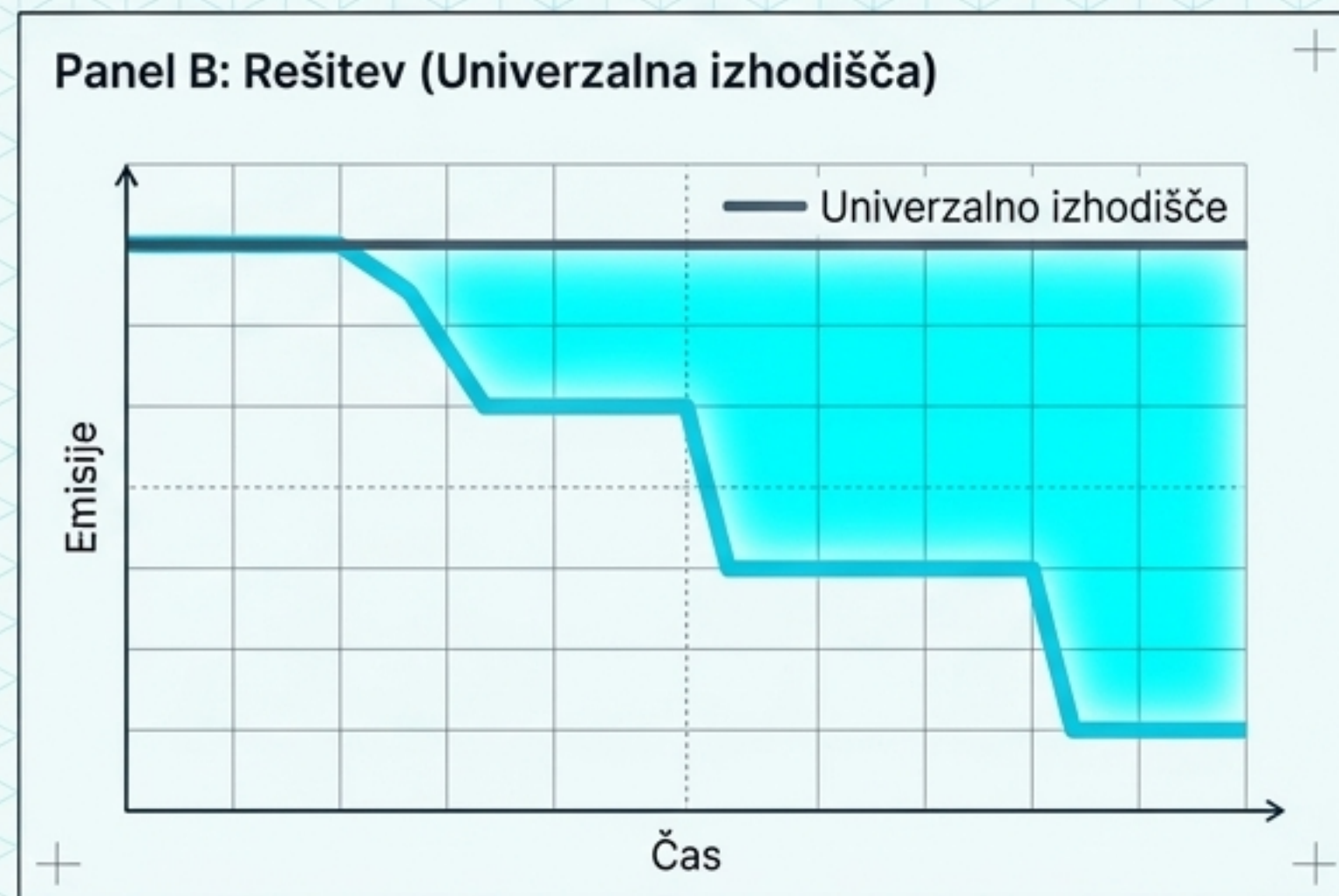
Analiza odповіdi II: Zaskočni učinek (The Ratchet Effect)

Bilateralni sporazumi dvignejo raven preverjanja s projekta na državo, a uvajajo novo sistemsko napako: pogajana izhodišča (baselines).

Zaskočni učinek.

Ko država uspešno zniža emisije, donatorji v naslednjem ciklu takoj znižajo izhodišče. Država je kaznovana za uspeh. Optimizacijska strategija države: namerna slabša učinkovitost za ohranjanje ugodnih izhodišč.

Fiksno univerzalno izhodišče.

Pravila in izhodišča so določena vnaprej in ostanejo statična. Trenutni trud države ne more zmanjšati njene prihodnje nagrade.

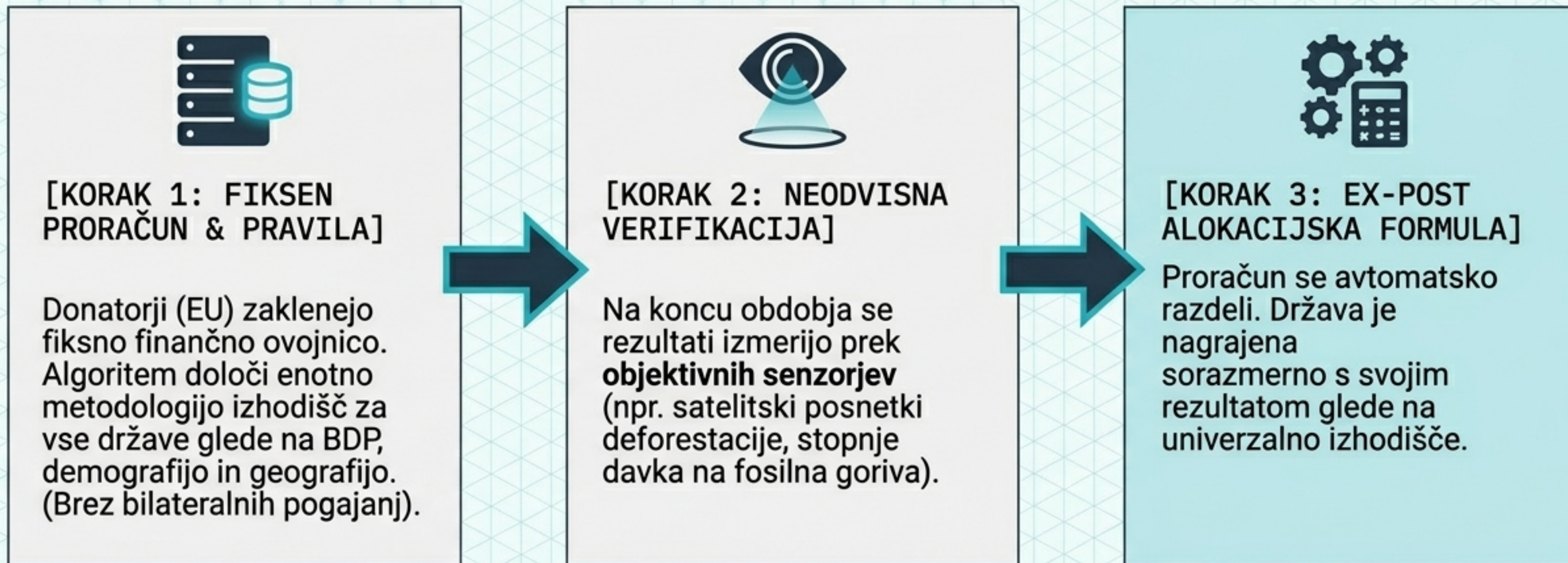
Matrika arhitektur ogljičnih trgov

	Projektni pristop (Člen 6.4/CDM)	Bilateralni dogovori	Skladi za nagrajevanje jurisdikcij (SNJ)
Merska enota	Posamezen projekt (Omejen vpogled)	Celotna država	Celotna država (Sistemski zajem)
Logika izhodišča	Hipotetični scenariji (Subjektivno)	Pogajana izhodišča (Politično)	Univerzalni algoritem (Matematično)
Preverjanje dodatnosti	Visoka asimetrija informacij 	Srednja ranljivost	Ni potrebno (Ex-post plačilo za rezultate)
Ranljivost za manipulacije	VISOKA (Lažni projekti) 	VISOKA (Zaskočni učinek) 	NIZKA (Odporno na igranje sistema)

SNJ (Jurisdictional Reward Funds) rešujejo problem z zamenjavo enote odgovornosti (s projekta na vlado) in zamenjavo izhodišč (s pogajanih na univerzalna pravila).

Mehanika rešitve: Algoritem SNJ (Jurisdictional Reward Funds)

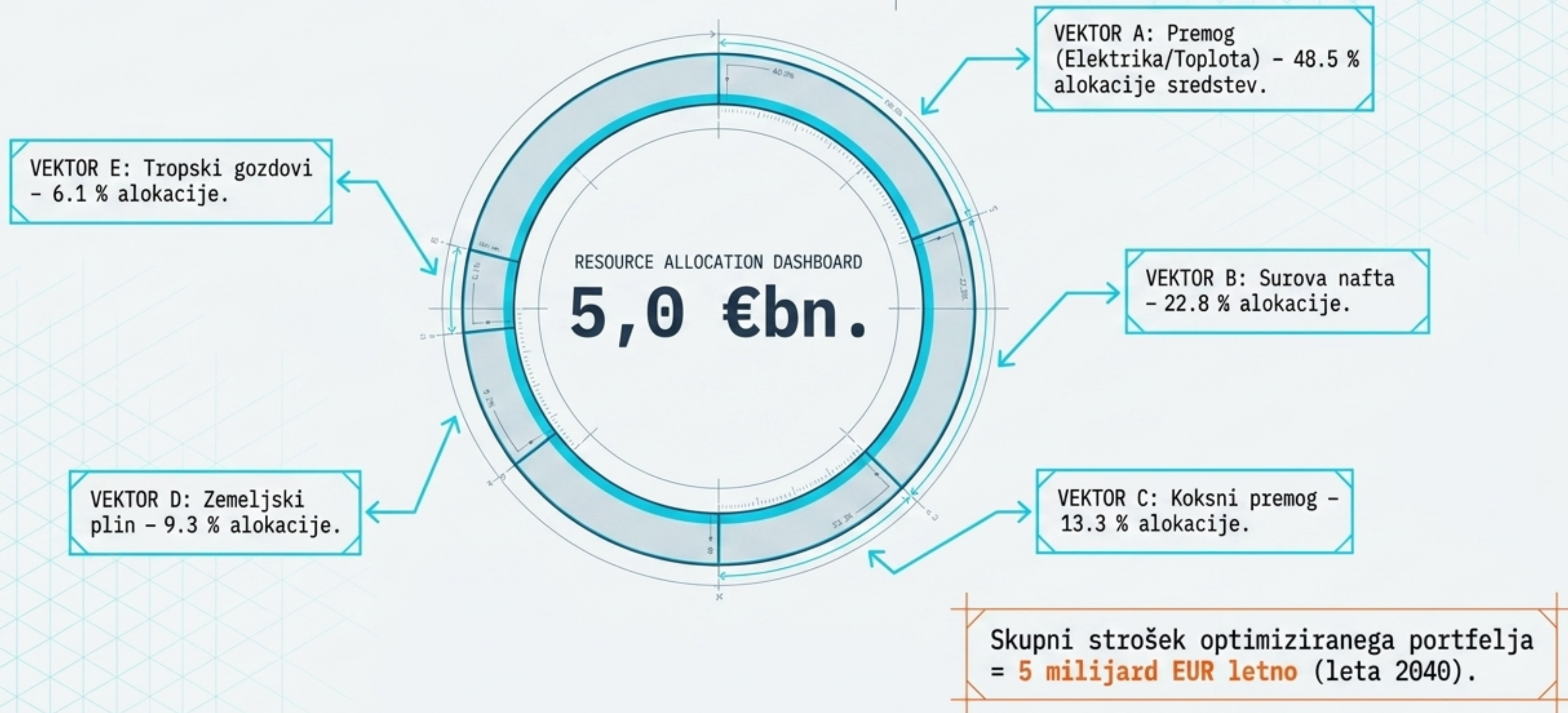
Skladi za nagrajevanje jurisdikcij državam plačujejo za dejanske rezultate po vnaprej znanih, univerzalnih pravilih.

PROTOTIP V PRAKSI: TFFF (Tropical Forest Forever Facility), podprt s strani več kot 50 držav pri COP30.

Optimizacija portfelja: Razporeditev 5 milijard evrov

Za maksimalno učinkovitost izkoriščanja 5-odstotne fleksibilnosti (236 MtCO₂) mora EU diverzificirati alokacijo. Optimalni sistem ne financira zgolj gozdov, temveč cilja na zmanjšanje povpraševanja po fosilnih gorivih, kar prinaša dvojno korist: znižanje globalnih emisij in znižanje uvoznih cen energije za EU.

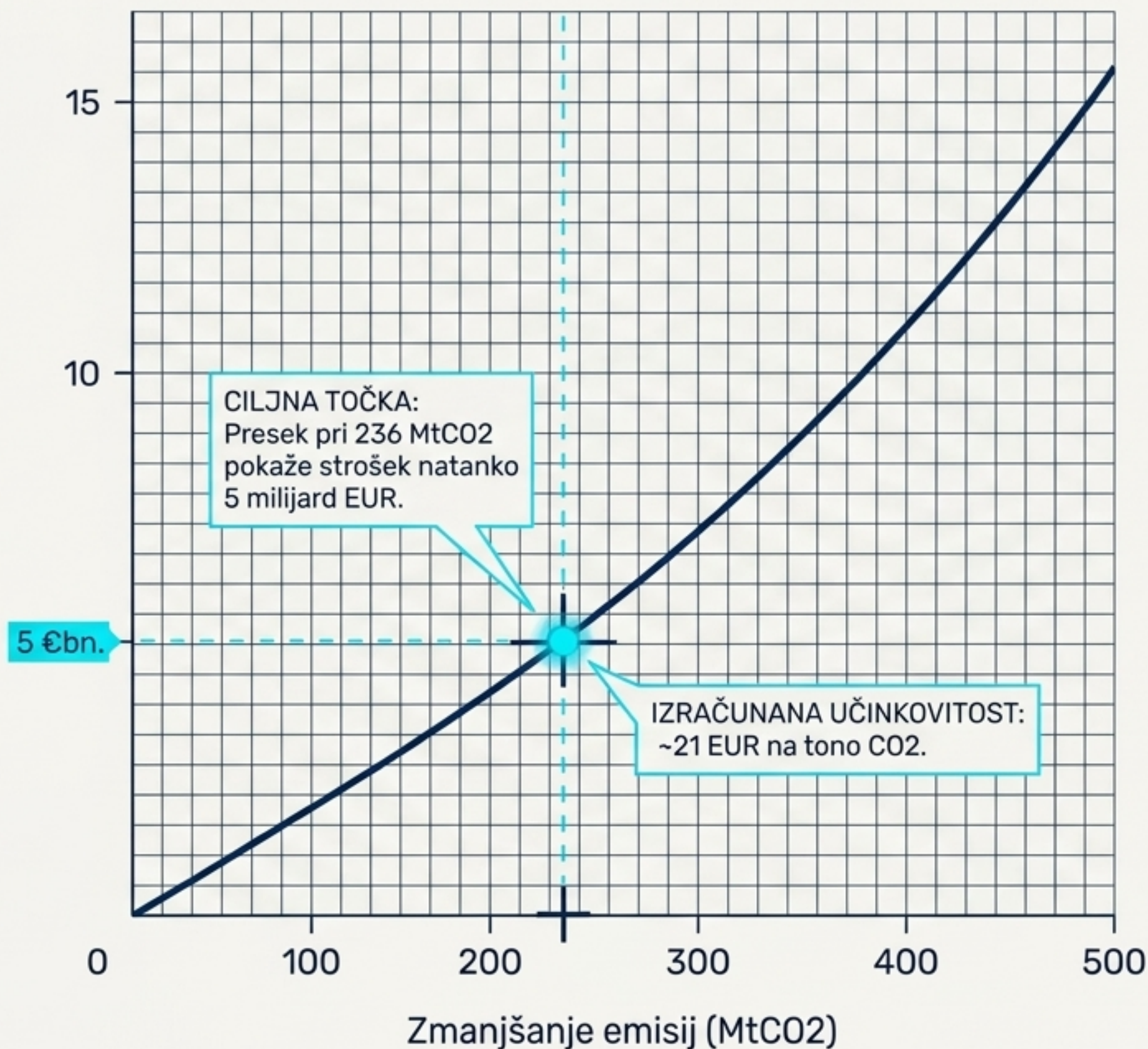

Krivulja stroškovne učinkovitosti (Cost-Efficiency)

Če bi EU svojo 5-odstotno fleksibilnost uresničevala zgolj prek preprečevanja deforestacije, bi stroški znašali 14 milijard evrov. S sistemsko optimiziranim portfeljem (prejšnji drsnik) krivulja stroškov drastično pade.

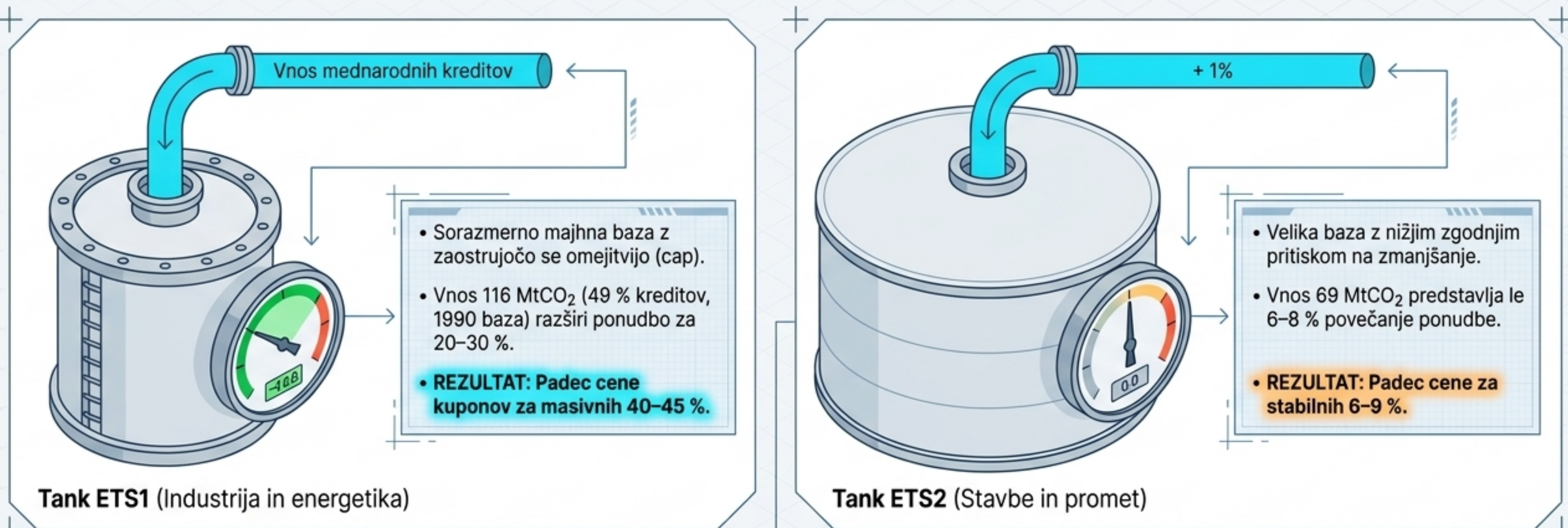
Informacijske rente (plačila nad dejanskimi stroški za države) so nujna 'premija' za ohranjanje dolgoročnih in verodostojnih sistemskih spodbud brez ponovnega pogajanja o izhodiščih.

Potrebna sredstva (milijarde EUR)

Sistemska dinamika na trgih ETS (Tlačni učinek)

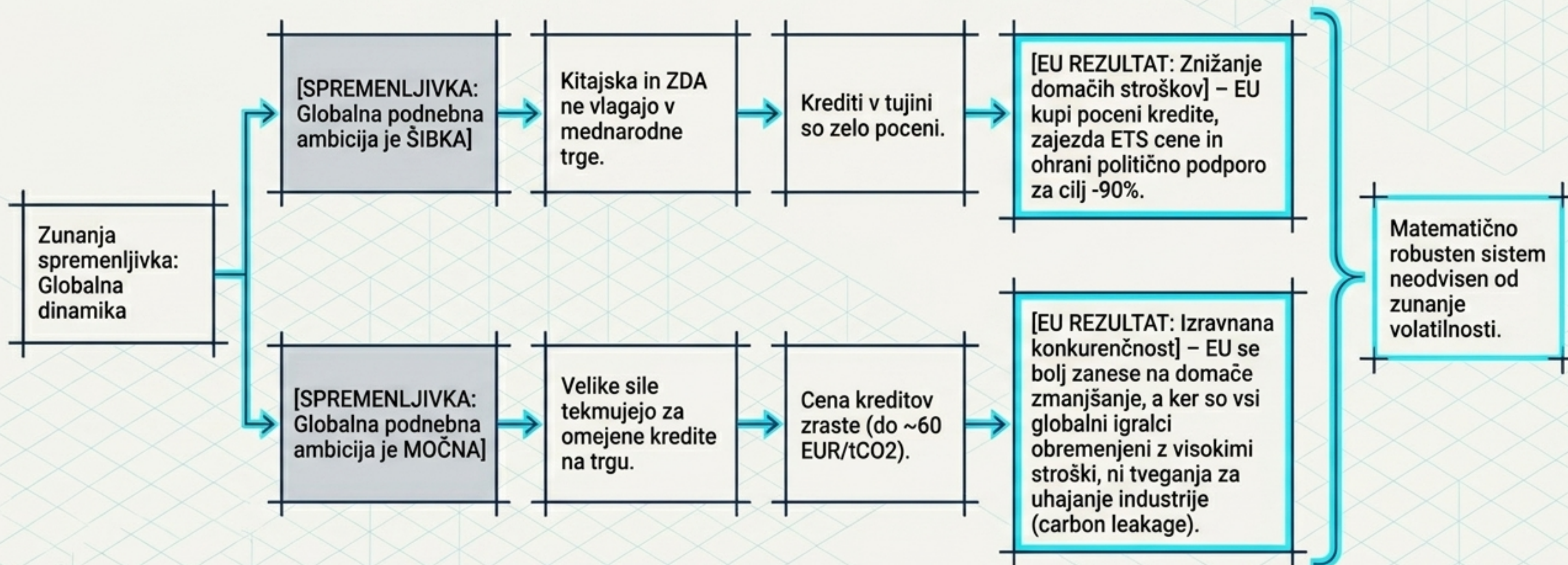
Vnos mednarodnih kreditov ne deluje enako na celoten sistem. Učinek (padec cene ogljika) je odvisen od relativne velikosti sistema in strmine krivulje mejnih stroškov zmanjševanja emisij.

ZAKLJUČEK: Ta mehanizem deluje kot varnostni ventil, ki preprečuje eksponentne skoke cen emisijskih kuponov v zadnji fazi dekarbonizacije ('endgame').

Sinteza tveganj: Geopolitična matrika varovanja (Hedging)

SNJ niso zgolj orodje za varčevanje, temveč algoritem za obvladovanje tveganj. Varujejo notranjo stabilnost EU ne glede na to, ali preostanek sveta sodeluje ali 'jezdi zastonj' (free-rides).

Zaključki arhitekture sistema

- > **STATUS QUO:** Domača dekarbonizacija do 90 % nosi visoka tveganja cenovnih šokov. Stari mednarodni mehanizmi so polni sistemskih napak (ne-dodatnost, zaskočni učinki).
- > **OPTIMIZACIJA:** Skladi za nagrajevanje jurisdikcij (SNJ) odpravijo asimetrijo informacij z vnaprej določenimi univerzalnimi izhodišči in ex-post preverjanjem.
- > **SISTEMSKI IZHOD:** Za samo 5 milijard evrov letno (optimiziran portfelj fosilnih goriv in gozdov) EU stabilizira trg ETS in ustvari matematično robusten ščit pred geopolitično volatilnostjo.